

Autoreferat

1. Imię i nazwisko.

Bartosz Maciej Kowalski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2015 – stopień naukowy doktora (Uniwersytet Łódzki, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych) w dziedzinie nauk humanistycznych (dyscyplina **nauki o polityce**). Praca doktorska pt. *Rola armii w procesach państwowotwórczych w Chinach na przykładzie integracji Xinjiangu z centrum politycznym Chin, 1884-1955*, napisana pod kierunkiem dr hab. Małgorzata Pietrasiak, prof. UŁ.

Recenzent: dr hab. Józef Pawłowski

Recenzent: dr hab. Dominik Mierzejewski, prof. UŁ

2010 – ukończenie rocznego stażu naukowego (intensywna nauka języka chińskiego) na Uniwersytecie Pedagogicznym w Yunnanie (Yunnan Shifan Daxue) w Kunmingu, Chińska Republika Ludowa; poświadczony dyplomem.

2008 – tytuł zawodowy magistra (stosunki międzynarodowe, specjalizacja wschodnia). Studia ukończone z oceną bardzo dobrą. Temat pracy magisterskiej: *Xinjiang – chińska Azja Centralna. Problemy integracji*.

promotor: dr hab. Małgorzata Pietrasiak

recenzent: dr Izabela Kończak.

2006 – ukończenie rocznego stażu naukowego (intensywna nauka języka chińskiego) na Uniwersytecie Szantuńskim w Jinanie, Chińska Republika Ludowa; poświadczony dyplomem

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Od 2016: ½ etatu (adiunkt) Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych, Uniwersytet Łódzki;

Od 2016: ½ etatu (specjalista) Ośrodek Spraw Azjatyckich, Uniwersytet Łódzki.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

4.1 Tytuł osiągnięcia naukowego

„Relacyjność w stosunkach Chin z Europą Środkowo-Wschodnią. Przypadek Czech”

4.2 Dane wydawnicze B. Kowalski, *Relacyjność w stosunkach Chin z Europą Środkowo-Wschodnią. Przypadek Czech*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2024, ss. 190 (ISBN 978-83-8331-442-6).

Recenzenci wydawniczy:

dr hab. Agata Ziętek, prof. UMCS

dr. hab. Łukasz Gacek, prof. UJ

4.3 Omówienie merytoryczne wskazanych osiągnięć

Monografia jest efektem badań prowadzonych od blisko dekady w ramach mojej pracy naukowej w Katedrze Studiów Azjatyckich Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych (WSMiP) Uniwersytetu Łódzkiego oraz pracy analitycznej w Ośrodku Spraw Azjatyckich (OSA) tejże uczelni. W trakcie realizacji badań uczestniczyłem m.in. w pracach zespołu OSA realizującego grant Fundacji KGHM Polska Miedź (2018 rok), poświęconego aktywności Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) w państwach Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW). Ponadto zagadnienia związane z polityką Chin wobec państw Globalnego Południa, do którego Chiny zaliczają Europę Środkowo-Wschodnią, były podejmowane przeze mnie – jako wykonawcę – w ramach realizacji dwóch grantów Narodowego Centrum Nauki. W latach 2014-2017 grantu OPUS 9 „Idee i tożsamości w chińskiej polityce zagranicznej” (2013/09/B/HS5/02650), oraz OPUS 17 „Inicjatywa Pasa i Szlaku w państwach rozwijających się: Chińska Republika Ludowa jako podmiot multilateralny i normatywny” (2019/33/B/HS5/01667).

Cel i zakres badań

Podstawowym celem badań podjętych w książce była **analiza polityki zagranicznej Chin wobec Czech w latach 2012-2023**, z uwzględnieniem jej wewnętrznych uwarunkowań, tj.

ochrony „żywotnych interesów” (核心利益, *hexin liyi*) Chin. Główne elementy żywotnych interesów, dla Chin niepodważalne i nienegocjowalne, zostały przedstawione w Waszyngtonie w 2010 roku przez wysokiego rangą chińskiego dyplomatę Dai Bingguo. Zaliczają się do nich: (1) utrzymanie systemu socjalistycznego i prymatu KPCh w chińskim systemie politycznym, (2) jedność narodowa, ochrona suwerenności i integralności terytorialnej państwa oraz (3) stabilny rozwój gospodarczy i społeczny¹. Dwa ostatnie elementy są więc wyraźnie podporządkowane pierwszemu – zapewnieniu bezpieczeństwa reżimowi Komunistycznej Partii Chin (KPCh). **Problematyka badań obejmuje zarówno politykę zagraniczną, jak i wewnętrzną**, wpisując się w różne aspekty nauk o polityce i administracji. Bazując na chińskiej koncepcji relacyjności analizie poddano relacje między aktorami państwowymi, jak i niepaństwowymi, w tym władzami centralnymi i lokalnymi, partiami politycznymi oraz chińskimi i czeskimi koncernami.

Choć w pracy wykorzystano metodę studium przypadku, to jest on rozpatrywany w szerszym kontekście chińskich celów politycznych i gospodarczych: wobec Europy Środkowo-Wschodniej, ale również Unii Europejskiej (UE), a nawet Stanów Zjednoczonych (USA).

Moim zamiarem było wniesienie wkładu w pogłębienie rozumienia teorii relacyjności i jej możliwości aplikacyjnych poza państwa rozwijające się, które stanowią dominujący obiekt badań nad chińską relacyjnością w polityce zagranicznej. Badania te koncentrują się zwłaszcza na państwach afrykańskich, obejmując zarówno relacje międzypaństwowe, jak i partyjne². Innymi słowy, dzieło ma na celu wypełnienie luki badawczej, ponieważ **ujęcie relacyjne nie było do tej pory wykorzystane w analizie stosunków Chin z Europą Środkowo-Wschodnią**.

Ramy teoretyczne i założenia badawcze

Podstawą teoretyczną podjętej analizy jest chińska koncepcja relacyjności, która zakłada, że to kultura, a nie normy, kształtuje relacje między aktorami międzynarodowymi. Czołowym przedstawicielem relacyjnego teoretyzowania w stosunkach międzynarodowych w Chinach jest

¹ *Zhongguo guowu weiyuan Dai Bingguo: jianchi zou heping fazhan zhi lu* (Radca Stanu Dai Bingguo: podążać drogą pokojowego rozwoju), Rada Państwowa ChRL, 6.12.2010, https://www.gov.cn/ldhd/2010-12/06/content_1760381.htm (dostęp: 25.09.2023).

² Marina Rudyak, *'We Help Them, and They Help Us': Reciprocity and Relationality in Chinese Aid to Africa*, „Journal of International Development” 2023, 35, s. 584–586, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/jid.3699>; Joshua Eisenman, *Locating Africa in China's Community of Shared Future for Mankind: A Relational Approach*, „Journal of International Development” 2023, 35(1), s. 66; Lina Benabdallah, *Power or Influence? Making Sense of China's Evolving Party-to-party Diplomacy in Africa*, „African Studies Quarterly” 2020, 19 (3–4).

Qin Yaqing – długoletni profesor Uniwersytetu Stosunków Międzynarodowych w Pekinie (główniej kuźni kadr dyplomatycznych w ChRL), który obecnie pracuje na Uniwersytecie Szantuńskim w Jinanie. Relacyjność jest również ważnym elementem refleksji nad tradycyjną koncepcją „wszystkiego pod niebiosami” (*tianxia*), której pionierem jest politolog związany z Uniwersytetem Pekińskim i Chińską Akademią Nauk Społecznych Zhao Tingyang.

Jak wyjaśnia Qin Yaqing, podejście relacyjne opiera się na założeniu, że **podstawowymi elementami w tworzeniu teorii społecznych są kultura i wiedza społeczeństw, z których się wywodzą**. Kluczowa dla zachodnich społeczeństw indywidualistyczna racjonalność stanowi metafizyczny element kształtujący główne teorie stosunków międzynarodowych, takie jak: neoliberalizm, neorealizm i konstruktywizm. Zdaniem chińskiego badacza analogiczną rolę w przypadku obszaru sinofonicznego (głównie Chin), pełni relacyjność zanurzona w konfucjańskich społecznościach kulturowych. W ujęciu relacyjnym, aktorzy międzynarodowi są i mogą być jedynie „aktorami w relacjach” i zawsze działają w kontekście: „Nie ma norm dla odrębnych aktorów. To relacje społeczne definiują to, co racjonalne i właściwe”³.

Choć społeczne teorie relacyjności rozkwitły za sprawą tzw. nowojorskiej szkoły socjologii relacyjnej w latach 90. XX wieku (skupionej głównie na kwestionowaniu antynomii struktura-podmiot poprzez eksplorację interakcji społecznych)⁴, to przełomowym momentem, wyznaczającym wzrost zainteresowania badaczy teorią relacyjności jest artykuł Patricka T. Jacksona i Daniela H. Nexona z 1999 roku „Relations Before States: Substance, Process and the Study of World Politics” (Relacje przed państwami: substancja, proces i badania nad światową polityką)⁵. Badacze ci przekonują, że „procesualny relacjonizm” może być właściwszą teorią do wyjaśniania pewnych zjawisk w stosunkach międzynarodowych, zwłaszcza związanych ze zmianą, niż „tradycyjne” i dominujące podejścia (paradygmaty) związane z substancjalizmem – oparte na założeniu, że byty (najczęściej „państwa”) poprzedzają interakcje, lub że „byty są bytami zanim wejdą one w relacje społeczne z innymi bytami”⁶.

Dla wywodzących się również ze szkoły nowojorskiej Jacksona i Nexona głównym punktem odniesienia w tym względzie był ustalenia socjologa Mustafy Emirbayera zawarte w artykule

³ Qin Yaqing, *A Relational Theory of World Politics*, „International Studies Review” 2016, 18, s. 33–35, <https://doi.org/10.1093/ist/viv031>

⁴ Emilian Kavalski, *Relationality and Its Chinese Characteristics*, „The China Quarterly” 2016, 226, s. 43.

⁵ Patrick T. Jackson, Daniel H. Nexon, *Relations Before States: Substance, Process and the Study of World Politics*, „European Journal of International Relations” 1999, 5(3), s. 291–332.

⁶ Tamże, s. 292–293.

pt. „Manifesto for a Relational Sociology” (Manifest na rzecz socjologii relacyjnej)⁷. Jak trafnie zauważył jeden z najważniejszych badaczy tej problematyki Emilian Kavalski, oznaczało to przełożenie relacyjnej socjologii na język relacyjnych stosunków międzynarodowych⁸. Pomimo że odniesienia do relacyjności pojawiały się już we wcześniejszych pracach, dopiero artykuł Jacksona i Nexona wyznaczył horyzont badawczy zarówno w „zachodnim”, jak i „niezachodnim” (chińskim) podejściu do relacyjności w stosunkach międzynarodowych, które w obu sferach pojawiło się mniej więcej równolegle⁹.

Kluczową koncepcją związaną z chińską relacyjnością są *guanxi*, oznaczające „znajomości, koneksje, kontakty, powiązania, wpływy i relacje społeczne”; słowo to trudno jest przetłumaczyć na polski jednym wyrazem¹⁰. Lucian Pye definiuje *guanxi* jako specjalną relację pomiędzy jednostkami, w której każda ze stron może oczekiwać nieograniczonej liczby przysług, choć z zastrzeżeniem, że to raczej słabsza strona z tej zależności czerpie większe korzyści. Spostrzeżenie to opiera się na założeniu o immanentnej dla chińskiego społeczeństwa hierarchiczności relacji¹¹. Jon Aliston wskazuje, że cechą *guanxi* jest to, iż wymiana przysług pozostaje korzystniejsza dla słabszej strony, która nie musi odwzajemniać ich w sposób równoważny¹².

Choć niektórzy badacze, np. Zhang Feng, sygnalizują potrzebę rozróżniania *guanxi* (jako koncepcji unikatowo chińskiej) od relacyjności (która istnieje zarówno w tradycji zachodniej, jak i niezachodniej), to jak wskazuje Emilian Kavalski, **większość chińskich politologów, socjologów i filozofów jest zgodna, że są to koncepcje tożsame, a „*guanxi* to relacyjność”¹³.**

Teoria relacyjności, wyczulona na kontekst działań podejmowanych w stosunkach międzynarodowych, **jest w szerszej perspektywie związana z podejściem konstruktywistycznym**, zwłaszcza wcześniejszych badaczy tego nurtu, podkreślających, jak Alexander Wendt, współkonstytutywność podmiotu i struktury. Jednak taka generalizacja,

⁷ Mustafa Emirbayer, *Manifesto for a Relational Sociology*, „American Journal of Sociology” 1997, 103(2), s. 281–317

⁸ Emilian Kavalski, *The Guanxi of Relational International Theory*, Routledge, London–New York 2018, s. 45.

⁹ Tamże, s. 43.

¹⁰ Ewa Trojnar, *Guanxi a inwestycje zagraniczne w Chinach*, „Problemy Zarządzania” 1999, 7, 3(25), s. 118.

¹¹ Lucyan Pye, *Chinese Commercial Negotiating Style*, RAND Corporation, Oelgeschlager; Cambridge, Mass.; Gunn and Hain 1982, s. 88–89.

¹² Jon Alston, *Wa, Guanxi, and Inwa: managerial principles in Japan, China, and Korea*, „Business Horizon” 1989 (March), s. 26–31.

¹³ Emilian Kavalski, *Relationality and Its...*, s. 554.

przede wszystkim ze względu na akcentowanie procesualności jako wyznacznika relacyjności, jest przez wielu przedstawicieli konstruktywizmu odrzucana¹⁴.

Koncepcja relacyjności wyraźnie kontrastuje z indywidualnym racjonalizmem – przynajmniej teoretycznie – mocno osadzonym w zachodnich normach liberalnej demokracji (budowanej na fundamencie rządów prawa), którą po zakończeniu zimnej wojny przyjęła większość państw Europy Środkowo-Wschodniej. Jak wskazuje Qin Yaqing, „logika relacyjności polega na tym, że aktor ma tendencję do podejmowania decyzji w zależności od stopnia intymności i/lub znaczenia jej relacji z konkretnymi innymi osobami”¹⁵. Natomiast wyznacznikiem siły relacyjnej jest zdolność do zmiany zachowań innych. Jednak w odróżnieniu od analogicznych koncepcji, zarówno twardej, jak i miękkiej siły, siła relacyjna nie znajduje się w posiadaniu konkretnego aktora. To raczej „proces ciągłego manipulowania i zarządzania relacjami na swoją korzyść” – aktor jest tym potężniejszy, im większe są jego kręgi relacyjne, złożone z możliwie bliskich i ważnych postaci, większy jest jego prestiż społeczny pozyskany dzięki tym kręgom¹⁶.

Wobec braku obiektywnych i jasno nakreślonych norm ważną przesłanką do nawiązania relacji jest przełamywanie nieufności. Sprzyja temu wspólna baza tożsamościowa oraz działania oparte na wzajemności. **Ponadto brak wyraźnego katalogu norm związanych z rządami prawa, jak w przypadku państw funkcjonujących w demokracji liberalnej, implikuje dominację bilateralnego modelu relacji w chińskiej polityce zagranicznej;** ich formuła musi być każdorazowo negocjowana zgodnie ze specyfiką partnera¹⁷. Jak wskazuje Leah Zhu, takie podejście sprawdza się dobrze wobec państw (kultur) nastawionych relacyjnie, wchodzi zaś w zware z aktorami nastawionymi indywidualistycznie, wywołując nieporozumienia, podejrzliwość¹⁸. Wiąże się z tym istotny problem odnośnie do możliwości pogodzenia podejścia relacyjnego z prawem międzynarodowym i rządami prawa w państwie, z którym Chiny chcą rozwijać współpracę. Wszak dla chińskich dyplomatów prawo nie ma charakteru obiektywnego, „jest li tylko umową nawiązaną poprzez relacje”¹⁹.

¹⁴ David M. McCourt, *Practice Theory and Relationalism as the New Constructivism*, „International Studies Quarterly” 2016, 60(3), s. 475–476.

¹⁵ Qin Yaqing, dz. cyt., s. 38.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Chih-Yu Shih, Chiung-Chiu Huang, *The Identity and International Role of China: Relational Grand Strategy*, [w:] *China's International Roles: Challenging or Supporting International Order?*, red. Sebastian Harnisch, Sebastian Bersick, Jörn-Carsten Gottwald, Routledge, New York 2016, s. 60, 65.

¹⁸ Leah Zhu, *The Power of Relationalism*, Routledge, London 2018, s. 185.

¹⁹ Tamże, s. 190.

Kluczowe dla zrozumienia chińskiego podejścia relacyjnego do Europy Środkowo-Wschodniej jest wzięcie pod uwagę peryferyjności tego regionu w percepcji chińskich elit politycznych i postrzeganie jego demokratyzacji w latach 90. XX wieku jako procesu narzuconego z zewnątrz (przez Zachód). A co za tym idzie, przyporządkowanie go do zbioru relacji z państwami rozwijającymi się (Globalnego Południa). Wobec tego **głównym celem badań zaprezentowanych w monografii była weryfikacja założenia, że od 2012 roku, przez około dekadę, zaangażowanie Chin we współpracę z Czechami w znacznym stopniu odzwierciedlało mechanizmy chińskiej polityki relacyjnej. Hipoteza ta jest oparta na obserwacji, że percepcja Europy Środkowo-Wschodniej jako obszaru peryferyjnego wpływa na narzędzia polityki zagranicznej (m.in. działania nieformalne i mechanizmy pozyskiwania elit) oraz ekonomii politycznej, wykorzystywanej przez Chiny wobec państw rozwijających się.**

W procesie weryfikacji powyższej hipotezy starałem się odpowiedzieć na następujące pytania badawcze:

1. W jaki sposób Czechy odpowiadały na oczekiwania strony chińskiej w kwestii ochrony żywotnych interesów Chin?
2. Które podmioty pełniły rolę pasa transmisyjnego w relacjach chińsko-czeskich i jaka jest rola chińskiej polityki gospodarczej w tym zakresie?
3. Jakie czynniki sprzyjały rozwojowi polityki relacyjnej po stronie czeskiej i chińskiej?
4. W jakim stopniu polityka na szczeblu lokalnym wpływa na relacje międzypaństwowe i odwrotnie; czy w tym zakresie zachodzą zależności horyzontalne?
5. Jakie narzędzie ekonomiczne Chiny wykorzystywały w badanym okresie do wywierania wpływów politycznych w Czechach?
6. Czy relacyjność sprawdza się wobec państw z innego kontekstu kulturowego?
7. Co wpływa na trwałość lub efemeryczność stosunków opartych na relacyjności?
8. Wreszcie: czego można się nauczyć z tego studium przypadku w odniesieniu do chińskiej polityki zagranicznej?

Badania przedstawione w książce mają charakter interdyscyplinarny, mieszcząc się w szerokiej kategorii problemów badawczych, jakie poruszane są w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Składają się na nie zarówno polityka wewnętrzna, jak i zagraniczna – w analizowanym przypadku chińskiej polityki zagranicznej wobec Czech oba wymiary są ze sobą ściśle związane. Zgodnie z obserwacją Jarosława Noconia, „w politologii naturalnym podejściem badawczym są paradygmatycznie zorientowane ujęcia interdyscyplinarne bądź

multidyscyplinarne, a szerokie definiowanie polityki pozwala nawet na jej ujęcia transdyscyplinarne. Przy czym interdyscyplinarność wynika z wieloaspektowości ujęcia określonego przedmiotu badań, w tym wypadku polityki, która uwarunkowana jest wieloma czynnikami, tworzącymi obszar badawczy innych, pokrewnych politologii, dyscyplin”²⁰.

Struktura pracy

Praca ma układ problemowo-chronologiczny, składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym omówiłem rozwój koncepcji teoretycznych w Chinach, zmierzających do stworzenia własnej, tj. niezachodniej, teorii stosunków międzynarodowych. Na wstępie nakreśliłem chronologię badań nad teorią stosunków międzynarodowych w Chinach, które przez długi czas pozostawały pod przemożnym wpływem dorobku badaczy zachodnich, przede wszystkim amerykańskich. Natomiast od początku XXI wieku, wraz ze wzrostem znaczenia Chin na arenie międzynarodowej, zauważalne są dążenia do wypracowania własnej teorii lub co najmniej teorii z chińską charakterystyką, która będzie systematyzować mechanizmy chińskich działań w polityce międzynarodowej oraz podkreślać ich odmienność od dominujących paradygmatów teoretycznych, postrzeganych jako odzwierciedlenie dominacji Zachodu i porządku międzynarodowego opartego na zasadach (*rule-based order*).

Choć teorie wypracowane przez chińskich badaczy odnoszą się również do założeń teorii relacyjności stworzonych na Zachodzie (i na odwrót), to co do zasady chińskie ujęcie jest dominujące, stanowiąc przełożenie języka chińskiej socjologii i koncepcji relacji międzyludzkich właściwych dla Chin (*guanxi*) na język stosunków międzynarodowych (*guoji guanxi*)²¹.

Drugi rozdział poświęcony jest chińskiej percepcji Europy Środkowo-Wschodniej jako obszaru peryferyjnego, który został „zorientalizowany” przez chińskich myślicieli politycznych pod koniec XIX wieku. Powstały wówczas wizerunek EŚW, bardziej jako przedmiotu niż podmiotu w polityce międzynarodowej, miał istotne konsekwencje dla kształtowania się późniejszych chińskich polityk wobec regionu. Przyjąłem perspektywę *longue durée*, aby doszukać się historycznych czynników wpływających na relacje Chin z EŚW i ich współczesnego odbicia w chińskiej polityce zagranicznej. Zarówno w czasie zimnej wojny, jak i obecnie, EŚW jest w Chinach postrzegana jako „strefa pośrednia” i narzędzie balansowania wpływów innych potęg

²⁰ Jarosław Nocoń, *Współczesne dylematy politologicznej profesji. W poszukiwaniu tożsamości*, „Świat Idei i Polityki” 2008(8), s. 92.

²¹ Emilian Kavalski, *The Guanxi of Relational...*, s. 68. Zdaniem Kavalskiego, relacyjność w stosunkach międzynarodowych zyskała na znaczeniu właśnie dlatego, że „przywłaszczono” ją jednocześnie jako zachodnią i niezachodnią (przede wszystkim chińską) perspektywę teoretyczną na sprawy międzynarodowe.

(najpierw radzieckich, następnie zachodnich). Percepcja ta znalazła odzwierciedlenie w instytucjonalizacji formatu 16+1 jako modelu chińskiej polityki wielostronnej wobec państw rozwijających się. Z tą obserwacją wiąże się pokazanie EŚW w kontekście globalnych aspiracji Chin do prowadzenia formatów wielostronnych w państwach rozwijających się (np. FOCAC i China-CELAC), a pod ich parasolem budowy i wzmacniania dwustronnej siatki partnerstw strategicznych.

To właśnie z tym wymiarem chińskiej polityki zagranicznej związana jest główna perspektywa badawcza przyjęta w książce – studium przypadku relacji z Czechami. Nakreśliwszy powyższy kontekst, w trzecim rozdziale podjąłem się analizy stosunków Chin i Czech (Czechosłowacji) w okresie zimnej wojny, a następnie chińskiej percepcji transformacji ustrojowej w Czechach, która, podobnie jak i demokratyczne przemiany w całym regionie, była i jest w Chinach postrzegana jako narzucona z zewnątrz i nieprzynależna do formacji intelektualnej tego obszaru. Utrzymując porządek problemowo-chronologiczny, czwarty rozdział poświęciłem analizie relacyjnego restartu w stosunkach czesko-chińskich na gruncie ekonomizacji czeskiej polityki zagranicznej i otwarciu się na Wschód. Zmiana ta była podbudowana narracjami, które miały na celu stworzenie wspólnej tożsamości relacyjnej, opartej na kontestacji wartości demokracji liberalnej i często nieformalnych powiązaniach interpersonalnych, których symbolem był prezes potężnego chińskiego konglomeratu CEFC Ye Jianming, w latach 2015-2020 pełniący funkcję doradcy prezydenta Zemana.

W piątym rozdziale omówiłem zyski i straty Chin z relacyjnego zaangażowania się w Czechach, analizując je przez pryzmat ochrony żywotnych interesów Chin, dotyczących: Tybetu, Huawei i Tajwanu. Ponadto zbadałem efekty chińskiej dyplomacji pandemicznej wobec Czech. Celem analizy było ustalenie, w jaki sposób „dyplomacja maseczkowa” przełożyła się na poprawę wizerunku Chin wśród Czechów i jak owa ofensywa dyplomatyczna prowadzona wokół współpracy pandemicznej została wykorzystana do celów chińskiej polityki wewnętrznej. W ostatniej części tego rozdziału analizie poddałem schyłek relacyjnej dekady w stosunkach chińsko-czeskich, związany z niedotrzymaniem przez Chiny zobowiązań relacyjnych (realizacją obietnic gospodarczych) oraz przerwaniem więzi relacyjnych wskutek zmiany na szczytach władzy w Czechach.

Metodologia

Główną perspektywą badawczą przyjętą przez wnioskodawcę jest studium przypadku relacji chińsko-czeskich w latach 2012-2023. Wybór Czech jako studium przypadku związany jest z efektem moich badań wstępnych, dotyczących relacyjnego aspektu chińskiej polityki

wobec EŚW, zaobserwowanego w stosunkach Chin z Węgrami, Serbią i Czechami. Rezultaty tych badań opublikowałem w 2020 roku w czasopiśmie „East European Politics and Societies”, w artykule pt. *Central and Eastern Europe, China's Core Interests, and the Limits of Relational Politics: Lessons from the Czech Republic in the 2010s* [Europa Środkowo-Wschodnia, żywotne interesy Chin i ograniczenia w polityce relacyjnej: wnioski z Republiki Czeskiej w drugiej dekadzie XXI w.]. Tekst był punktem wyjścia i podstawową osią narracyjną tej książki²². W ograniczonym stopniu (strony 214–217) wykorzystałem również swój artykuł nt. chińskiej dyplomacji maseczkowej w Europie, opublikowany w „Journal of Current Chinese Affairs”²³. Z kolei uwagi dotyczące tożsamościowego aspektu czeskiej polityki wobec Chin pochodzą z artykułu nt. relacji czesko-tajwańskich w kontekście bezpieczeństwa ontologicznego, który opublikowałem w czasopiśmie „Politeja” (strony 144–147)²⁴.

Oprócz badań wstępnych **ważną przesłanką wyboru Czech jest również intensywność zmiany zaobserwowanej w badaniu**, zarówno na etapie wstępnym („restartu” w stosunkach z Chinami w latach 2012–2013), jak i schyłkowym, który dokonał się w 2023 roku wraz z końcem prezydentury Miloša Zemana. Spośród wszystkich państw EŚW zmienne będące przedmiotem badania (tj. żywotne interesy Chin) były najbardziej kwestionowane w Czechach. Związane jest to ze stosunkiem tamtejszych elit politycznych do komunizmu, a w szerszym, historycznym, kontekście także z głębokimi podziałami tożsamościowymi wśród czeskiego społeczeństwa²⁵.

Założyłem, że relacyjność może pomóc w wyjaśnieniu decyzji czeskich elit rządzących o obronie lub ignorowaniu żywotnych interesów Chin, których **wybrane elementy służą jako główne zmienne, wskazujące na wykonywanie bądź nie zobowiązań relacyjnych Czech wobec Chin**. Zaliczyłem do nich kwestie związane z suwerennością i integralnością terytorialną (Tybet i Tajwan), stabilnością i rozwojem gospodarczym (Huawei) oraz legitymizacją i bezpieczeństwem reżimu KPCh (dyplomacja pandemiczna).

²² Bartosz Kowalski, *Central and Eastern Europe, China's Core Interests, and the Limits of Relational Politics: Lessons from the Czech Republic in the 2010s*, „East European Politics and Societies” 2022 (online first 2020), 36(1), s. 51–74, <https://doi.org/10.1177/0888325420952142>.

²³ Bartosz Kowalski, *China's Mask Diplomacy in Europe: Seeking Foreign Gratitude and Domestic Stability*, „Journal of Current Chinese Affairs” 2021, 50(2), s. 209–226, <https://doi.org/10.1177/18681026211007147>

²⁴ Bartosz Kowalski, *Od Havla do Pavla: ciągłość i zmiana w relacjach czesko-tajwańskich w kontekście bezpieczeństwa ontologicznego*, „Politeja” 2023, 4(85), s. 139–160.

²⁵ Martin Šebeňa, Richard Q. Turcsányi, *Divided National Identity and COVID-19: How China Has Become a Symbol of Major Political Cleavage in the Czech Republic*, „China Review” 2021, 21(2).

W trakcie badań zastosowałem mieszaną metodę badań jakościowych i ilościowych, z przewagą pierwszej. **Korpus danych wykorzystanych w analizie obejmuje** informacje z chińsko- i anglojęzycznych stron internetowych chińskich władz, zarówno państwowych, jak i partyjnych, jak w przypadku analizy całościowych partnerstw strategicznych Chin i pięciu państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz chińsko-czeskiej dyplomacji partyjnej. Ponadto dominująca w książce **metoda krytycznej analizy dyskursu** uwzględnia oficjalne chińskie komunikaty i dokumenty, informacje publikowane przez chińską ambasadę w Czechach oraz materiały wtórne, w tym chińskie media partyjno-państwowe (prasę i telewizję oraz materiały agencji Xinhua).

Aby przedstawić możliwie szeroki kontekst obejmujący obie strony układu relacyjnego, starałem się osadzić analizę w obu perspektywach – Chin i Czech, stąd czasami mowa o stosunkach chińsko-czeskich, a czasami odwrotnie. Ze względu na nieznamość języka czeskiego, tam gdzie to możliwe czerpano informacje z anglojęzycznych serwisów informacyjnych. W ograniczonym stopniu korzystano również z czeskojęzycznych danych ze stron rządowych i mediów (tłumaczonych dzięki pomocy badaczy z Czech).

Ze względu na w dużej mierze nieformalny charakter relacyjnego zwrotu w stosunkach czesko-chińskich, **korpus danych zastanych był potwierdzany i uzupełniany wiedzą pozyskaną podczas licznych półstrukturyzowanych wywiadów eksperckich** przeprowadzonych przeze mnie osobiście lub zdalnie z dyplomatami, akademikami i analitykami, którzy w większości chcieli zachować anonimowość.

Zgodnie z sześcioma rodzajami przypisania zaproponowanymi przez Alexandra Bognera i Wolfganga Menza, w czasie wywiadów w dużej mierze działałem jako współekspert, opierając się na założeniu, że „wysoki poziom specjalistycznej interakcji między współekspertami będzie miał produktywny efekt, a wywiad będzie miał wartość dla szczegółowej analizy kwestii będącej przedmiotem badań”²⁶. Metoda ta jest otwarta i nie jest rygorystycznie ustandaryzowana, a jej celem jest uzyskanie bardziej szczegółowej wiedzy i spostrzeżeń, choć ważne jest, aby pamiętać, że wiedza ekspercka nie jest neutralna, a eksperci „są częścią debaty społecznej” z „bezpośrednią lub pośrednią sprawczością decyzyjną”²⁷. Ponadto w ograniczonym stopniu **wykorzystałem również obserwacje uczestniczące** pozyskane przeze

²⁶ Alexander Bogner and Wolfgang Menz, “The Theory-Generating Expert Interview: Epistemological Interest, Forms of Knowledge, Interaction,” in *Interviewing experts*, Alexander Bogner, Beate Littig and Wolfgang Menz eds., 59-60, 70-72 (London: Palgrave Macmillan, 2009),

²⁷ Leo Van Audenhove, “Expert Interviews and Interview. Techniques for Policy Analysis,” *SMIT Studies on Media, Information and Telecommunication*, Vrije Universiteit Brussel, 2007, 7.

mnie dzięki udziałowi w seminariach polskich i zagranicznych think tanków poświęconych relacjom Chiny-EŚW (m.in. Sinopsis, CHOICE i Polski Instytut Spraw Międzynarodowych). Szczególnie **ważną częścią procesu badawczego były badania terenowe w Czechach** w kwietniu i czerwcu 2018 r., które pozwoliły mi nakreślić stan relacji czesko-chińskich w szczytowym okresie. W trakcie badań przeprowadziłem wywiady z dyplomatami, pracownikami naukowymi Wydziału Studiów Azjatyckich Uniwersytetu Karola w Pradze i ekspertami z Czeskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, AMO i Sinopsis.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

5.1 Charakterystyka dorobku publikacyjnego

Poza wskazanym i omówionym powyżej głównym osiągnięciem na dorobek naukowy składają się również inne dzieła: rozdziały w pracach zbiorowych, recenzowane artykuły naukowe i monografie.

Przed uzyskaniem stopnia doktora opublikowałem pięć rozdziałów w pracach zbiorowych. Wszystkie w języku polskim.

Oprócz monografii wskazanej w pkt. 4 autoreferatu, od momentu uzyskania stopnia doktora opublikowałem dwie monografie współautorskie w języku angielskim i jedną w języku polskim.

Książka *China's Selective Identities: State, Ideology and Culture* (wydawnictwo **Palgrave Macmillan**, 2019, ss. 235) jest wynikiem trzyletnich prac prowadzonych wraz z dr. hab. D. Mierzejewskim w ramach badań finansowanych przez Narodowe Centrum Nauki (UMO-2013/09/B/HS5/02650). Z teoretycznego punktu widzenia praca łączy elementy konstruktywizmu społecznego z teorią globalnej tranzycji władzy (*global transition of power*). Książka bazuje na tezie, że do momentu przejęcia władzy przez przewodniczącego Xi Jinpinga możliwa była pokojowa tranzycja władzy i umacnianie globalnej pozycji ChRL przez umiejętne prowadzenie narracji na temat tożsamości Chin w stosunkach międzynarodowych. Ta narracja kreowała trzy typy chińskiej tożsamości międzynarodowej: Chin jako państwa (równego uczestnika polityki międzynarodowej), tożsamości ideologicznej (marksistowskiej, wobec państw Globalnego Południa) i Chin jako kultury (cywilizacyjnej, wobec państw

rozwiniętych). Książka jest indeksowana w bazie Web of Science; ma 14 cytowań w Google Scholar (bez autocytowań).

Ponadto wspólnie z dr hab. Karolem Żakowskim opublikowałem monografię pod redakcją w języku angielskim: *Power Shifts in East Asia and Their Implications for Asia–Europe Relations* (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2019, ss. 230). Składają się na nią tematyczne rozdziały 11 badaczy polskich i zagranicznych (z Europy, USA i Chin).

Z kolei w 2021 roku, w ramach oksfordzkiej serii „Krótkie wprowadzenie” ukazał się **mój przekład z j. angielskiego książki „Chiny Nowoczesne”**, autorstwa wybitnego znawcy problematyki chińskiej Rany Mittera (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego).

Mój dorobek mieści się w obszarze nauk o polityce i administracji, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków międzynarodowych. Ważnym elementem badań prowadzonych w trakcie kariery naukowej jest polityka zagraniczna Chin, głównie wobec Europy Środkowo-Wschodniej, a zwłaszcza jej wewnętrzne uwarunkowania.

Na dorobek składa się również dziesięć artykułów w recenzowanych polskich i zagranicznych czasopismach naukowych. Na szczególną uwagę zasługuje artykuł analizujący wewnętrzne przesłanki chińskiej dyplomacji publicznej w czasie pandemii Covid-19: *China’s Mask Diplomacy in Europe: Seeking Foreign Gratitude and Domestic Stability*, „Journal of Current Chinese Affairs” 2021, 50(2), który ma **48 cytowań na Google Scholar** (bez autocytowań); **70 pkt. na liście MEiN z 17 lipca 2023 r., indeksowany w Scopus.**

Polityka zagraniczna Chin w czasie Covid-19 jest również przedmiotem współautorskiego artykułu (wraz z M. Reksć) *Pandemic diplomacy and patron–client relations in Sino-Serbian cooperation*, „China Information” 2023, 37(2) (**100 pkt., Impact Factor: 2,1**). W artykule wykorzystano teorię sieci klientelistycznych, które Chiny jako „samozwańczy” patron Globalnego Południa zaczęły tworzyć na bazie globalnego kryzysu zdrowotnego. Oryginalność przeprowadzonego badania polegała na zastąpieniu bezpieczeństwa militarnego, charakterystycznego dla zimnowojennych relacji patron-klient, bezpieczeństwem zdrowotnym. Analiza relacji chińsko-serbskich pokazuje relewantność zastosowanej koncepcji teoretycznej we współczesnych stosunkach międzynarodowych. Jest to dynamiczny i wzajemnie korzystny model, którego kluczowymi elementami są samoregulujące się zasady wzajemności i nieformalności. Pod tym względem ten rodzaj relacji jest bliższy relacyjnej sferze chińskiej polityki zagranicznej, preferowanemu, ale nie zawsze osiągalnemu sposobowi postępowania Chin wobec innych państw.

Ponadto, przypadek Serbii pokazuje, w jaki sposób klient może wykorzystywać, a nawet sterować relacjami z patronem dla własnych potrzeb. Z tego powodu klient dostosowuje swoje narracje dotyczące konkretnego obszaru współpracy do oczekiwań patrona. Jednakże, gdy cel (np. bezpieczeństwo zdrowotne Serbii) zostanie osiągnięty, motywacja do spełnienia oczekiwań patrona spada, podobnie jak intensywność afektu. Niemniej jednak, ponieważ relacje patronalne nie mogą być analizowane bez ich regionalnego lub globalnego kontekstu, można wywnioskować, że pogłębianie tego typu więzi może narazić zarówno patrona, jak i klienta na ryzyko napięć w relacjach z innymi partnerami i konkurentami.

Niemniej ważnym elementem dorobku jest również współautorski (wspólnie z D. Mierzejewskim i J. Jurą) artykuł *The Domestic Mechanisms of China's Vertical Multilateralism: The FOCAC and the 16+1 Format Case Studies*, **opublikowany w najważniejszym na świecie czasopiśmie – obok „China Quarterly” – w zakresie China Studies: „Journal of Contemporary China” 2022, 2(142) (140 pkt., Impact Factor: 2,6)**. W artykule przeprowadzono analizę projekcji wewnętrznego modelu zarządzania w Chinach (centrum-prowincje) na działania Chin we własnych formatach wielostronnych w ramach Globalnego Południa. **W rezultacie przeprowadzonych badań zespół stworzył nowatorską koncepcję „multilateralizmu wertykalnego”,** określającą koordynację konkurencji horyzontalnej z dominującą pozycją Pekinu. Jednak ze względu na różne uwarunkowania kulturowe, krajobraz polityczny i otoczenie gospodarcze, mechanizmy współpracy multilateralnej (FOCAC i Chiny-EŚW) są wdrażane inaczej i z inną intensywnością niż w chińskiej polityce wewnętrznej. Artykuł **ten jest rezultatem trzyletnich badań** finansowanych w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki, **które objęły wizyty studyjne m.in. w Kenii, Tajlandii, Serbii i Kambodży.**

Jeśli chodzi o politykę Chin wobec Europy Środkowo-Wschodniej, to istotnym osiągnięciem publikacyjnym jest również artykuł *China's foreign policy towards Central and Eastern Europe: The '16+1' format in the South-South cooperation perspective. Cases of the Czech Republic and Hungary*, „Cambridge Journal of Eurasian Studies” 2017. Choć to krótko istniejące czasopismo nie zostało włączone na listę MEiN (5 pkt.), to artykuł ze względu na dużą liczbę cytowań (**79 w Google Scholar bez autocytowań**) ugruntował moją pozycję jako specjalisty w zakresie relacji między Chinami i Europą Środkowo-Wschodnią. Nowatorstwo artykułu polegało na tym, że – prawdopodobnie jako pierwszy badacz na świecie – zwróciłem uwagę na półperyferyjny status EŚW w percepcji chińskiej i wynikające z przyporządkowania

do zbioru państw Globalnego Południa instrumentarium polityczne i gospodarcze stosowane przez Chiny wobec regionu.

Ważne miejsce w moim dorobku zajmuje również artykuł bezpośrednio związany ze zgłoszonym we wniosku głównym osiągnięciem naukowym: *Central and Eastern Europe, China's Core Interests, and the Limits of Relational Politics: Lessons from the Czech Republic in the 2010s*, „East European Politics and Societies and Cultures” 2022, 36(1) (100 pkt., IF: 0,7). Bazując na teorii relacyjności w artykule poddałem analizie zwrot w relacjach chińsko-czeskich w drugiej dekadzie XXI wieku na tle kwestii „żywotnych interesów” Chin.

Ponadto moje artykuły dotyczące głównie chińskiej polityki zagranicznej **ukazały się w renomowanych polskich czasopismach politologicznych**: „Politeja” (100 pkt., dwukrotnie), „Athenaeum” (100 pkt.), „Studia Polityczne” (100 pkt.) i „Sprawy Międzynarodowe” (70 pkt.). W artykule *Od Havla do Pavla: Ciągłość i zmiana w relacjach czesko-tajwańskich w kontekście bezpieczeństwa ontologicznego*, „Politeja” 2023, 4(85), wykroczyłem jednak poza tematykę ściśle związaną z Chinami, analizując relacje Czech z Tajwanem, które stały się ważnym punktem odniesienia dla czeskiej tożsamości politycznej i międzynarodowej. Badanie oparłem na tezie, że zrutynizowanie relacji z demokratycznym Tajwanem, które daje Czechom poczucie bezpieczeństwa ontologicznego i trwałości własnej tożsamości, może być świadomie kontynuowane, mimo że przynosi to ryzyko napięć politycznych i gospodarczych z Chinami. Rezultaty badań opinii publicznej w Czechach potwierdzają, że Tajwan i Chiny stały się symbolem podziałów tożsamościowych w czeskiej polityce. Zależności te można interpretować jako dowód, że tożsamość narodowa („jażń”) jest w dużym stopniu odzwierciedlona w preferencjach politycznych czeskich obywateli i ich stosunku do Tajwanu i Chin.

Z kolei w badaniach nad polityką zagraniczną Polski wobec Chin w latach 2017-2023 posłużyłem się teorią ról w aspekcie wewnętrznej kontestacji pomiędzy prezydentem RP Andrzejem Dudą i premierem Mateuszem Morawieckim. Rezultaty moich badań w postaci artykułu *Wewnętrzna kontestacja ról w polityce zagranicznej Polski wobec Chin w kontekście inwazji Rosji na Ukrainę* ukazały się drukiem w czasopiśmie „Sprawy Międzynarodowe” (2) 2023. Zastosowanie tej koncepcji do analizy różnic na tle Chin w polityce zagranicznej RP potwierdziło, że wcześniejsze badania nad teorią ról, które koncentrowały się prawie wyłącznie na państwie jako spójnej jednostce analizy, przesłaniały sporo wewnętrznych nieporozumień i różnic. Koncepcja horyzontalnej kontestacji pozwala znacznie poszerzyć tę perspektywę badawczą i wskazać na zmieniającą się w czasie rolę czynników zewnętrznych i wewnętrznych

w kształtowaniu się ról narodowych, przyjmowanych przez główne ośrodki władzy w państwie. Prezydent Duda i rząd premiera Morawieckiego, choć wywodzący się z tego samego obozu politycznego, wielokrotnie demonstrowali odmienne postawy (role narodowe) wobec Chin, co pokazuje złożoność relacji polsko-chińskich i zmieniające się w czasie uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne tychże relacji.

Sumaryczny Impact Factor wszystkich recenzowanych artykułów (wydanych po doktoracie) w czasopiśmie naukowych **wynosi 5,4, suma punktów MEiN wynosi 885** (wg wykazu MEiN z dnia 17 lipca 2023 r.). **Łączna liczba cytowań** wszystkich moich prac indeksowanych na Google Scholar **wynosi 204** (stan na 10 maja 2024).

Oprócz recenzowanych artykułów w czasopiśmie naukowych opublikowałem **pięć rozdziałów w publikacjach zbiorowych**. Wszystkie zostały opublikowane w języku angielskim, z czego jeden również w serbskiej wersji językowej. Za szczególnie istotny należy uznać rozdział *From railway dreams to a reality check. Achievements and challenges of Sino-Polish relations at the local level: the case of Łódź – Sichuan partnership*, który ukazał się w tomie *China's Belt and Road Initiative: Strategic and Economic Impacts on Central Asia, Southeast Asia and Central Eastern Europe* (red. Alfred Gerstl, Ute Wallenböck), wydawnictwo Routledge 2020 (75 pkt.). Posługując się studium przypadku relacji władz lokalnych Łodzi (woj. łódzkiego) i prowincji Syczuan, w tekście tym podjąłem dyskusję z powszechnymi i w dużym stopniu nieuzasadnionymi nadziejami EŚW na korzyści ze współpracy z Chinami. Oprócz wskazania czynników lokalnych (np. zmiany władz w woj. łódzkim czy brak subsydiowania transportu), zwróciłem uwagę na to, że również polityka władz centralnych RP miała ogromny wpływ na ograniczenie współpracy łódzko-chińskiej.

5.2 Główne projekty badawcze i charakterystyka działalności naukowo-badawczej

Od początku mojej aktywności naukowej koncentrowałem się na doskonaleniu znajomości języka chińskiego jako narzędzia podnoszącego wartość analizy chińskiej polityki wewnętrznej i zagranicznej oraz budowaniu sieci międzynarodowych kontaktów badawczych.

W trakcie studiów magisterskich ukończyłem roczny kurs nauki j. chińskiego na Uniwersytecie Szantunskim w Jinanie, Chińska Republika Ludowa (wrzesień 2005 – lipiec 2006). Jeszcze **przed ukończeniem doktoratu** uzyskałem stypendium Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, dzięki któremu w **latach 2009-2010 odbyłem roczny staż naukowy na Uniwersytecie Pedagogicznym w Yunnanie (Chińska Republika Ludowa)**. W czasie stażu

odbyłem intensywny kurs języka chińskiego, gromadziłem materiały do pracy doktorskiej i odbyłem szereg konsultacji naukowych. Ważnym elementem stażu były badania terenowe wśród grupy etnicznej Yi (w powiecie Chuxiong), związane z lokalnym oddziaływaniem polityk centralnych w ramach projektu Wielkiego Otwarcia Zachodu (*Xibu da kaifa*).

W tym okresie wziąłem udział również w dwóch międzynarodowych szkołach letnich dla doktorantów w zakresie studiów chińskich; prezentacja własnych badań i uczestnictwo w wykładach i warsztatach prowadzonych przez czołowych specjalistów w zakresie China Studies na świecie:

- **China Global: Nation State and Ethnicity Postgraduate Research Summer School in Chinese Studies**, University of Oslo (Norwegia, 21-24 lipca 2009). Organizatorzy: University of Oslo i University of Leeds
- **International Summer School on China Studies**, Nankin, Chińska Republika Ludowa, 4-19 lipca 2010. Organizatorzy: Uniwersytet Nankiński i Uniwersytet Harvarda.

Przed ukończeniem doktoratu rozpocząłem pracę (jako wykonawca) w **grancie Narodowego Centrum Nauki OPUS 9** (2013/09/B/HS5/0265): „Idee i tożsamości w chińskiej polityce zagranicznej”, **którego najważniejszym rezultatem jest publikacja współautorskiej książki (z D. Mierzejewskim) *China's Selective Identities: State, Ideology and Culture*** (wydawnictwo Palgrave Macmillan, 2019). W toku badań odbyłem kwerendy biblioteczne i konsultacje naukowe w Chinach i na Tajwanie.

W okresie **po doktoracie** byłem zaangażowany w kilka projektów badawczych. Kontynuowałem również – podjęte w doktoracie – badania nad rolą armii w kolonizacji zachodniego pogranicza Chin (Xinjiangu). W tym celu we wrześniu 2015 odbyłem trzytygodniową kwerendę biblioteczno-archiwalną na Tajwanie: w Bibliotece Narodowej (National Taiwan Library), Bibliotece Guo Tingyi (Academia Sinica), Bibliotece Instytutu Historycznego (Academia Sinica) oraz w archiwum Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Chińskiej w Tajpej. W czasie kwerendy na Tajwanie, 25 września, na zaproszenie uznanej badaczki prof. Lan Mei-hua, wygłosiłem w języku chińskim wykład na National Chengchi University pt. *Studium kariery politycznej Sheng Shicaia przed i po 1949 r.* Kontynuując badania nad problematyką historyczną w grudniu 2016 r. zrealizowałem mały grant Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Chińskiej (Tajwanu), dzięki któremu mogłem przeprowadzić dziesięciodniową kwerendę biblioteczno-archiwalną w Tajpej (Kuo

Ting-yee Library Academia Sinica, Academia Historica, Biblioteka Narodowa) i odbyć konsultacje z historykami z Academia Sinica. Efektem przeprowadzonych badań jest publikacja artykułu *Holding an empire together: from the Manchu garrison to a Chinese province - army and state building in Qing Xinjiang*, w tomie *Ming-Qing Studies 2017*, pod redakcją prof. Paolo Santangelo z Uniwersytetu Rzymskiego „La Sapienza”. Obecnie pracuję nad poszerzoną wersją rozprawy doktorskiej, która w 2025 roku powinna ukazać się nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego.

Jednak zdecydowana większość mojej aktywności naukowo-badawczej **po doktoracie była związana z nowymi zagadnieniami**, przede wszystkim polityką zagraniczną Chin wobec Europy Środkowo-Wschodniej.

Warsztat badawczy rozwijałem poprzez uczestnictwo w międzynarodowych programach dla młodych naukowców:

- **International Summer School on Modern China, Contested Geographies: old and new connections between the Middle Kingdom and its neighbours.** Szkoła letnia zorganizowana przez Uniwersytet Palackiego w Olomuńcu (UPO), Czechy, 6-11 czerwca 2016. Uczestnictwo w wykładach i warsztatach, oraz praca nad tekstem, którego rozszerzoną wersję opublikowałem we wspomnianym powyżej artykule *China's foreign policy towards Central and Eastern Europe: The '16+1' format in the South-South cooperation perspective. Cases of the Czech Republic and Hungary*, „Cambridge Journal of Eurasian Studies”, 2017.
- **Program for Young Sinologists: staż naukowy w Szanghajskiej Akademii Nauk Społecznych (SASS),** 3-23 września 2017 r., Szanghaj, Chiny; współorganizowany przez ministerstwo kultury ChRL i SASS. Oprócz uczestnictwa w wykładach i warsztatach, staż obejmował pracę nad tekstem analitycznym i konsultacje z ekspertami SASS. Rozszerzoną wersję tekstu opublikowałem w omówionym powyżej rozdziale *From railway dreams to a reality check. Achievements and challenges of Sino-Polish relations at the local level: the case of Łódź – Sichuan partnership* (Routledge, 2020).

W ramach rozwijania badań nad polityką Chin w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 2017-2018 pracowałem jako wykonawca w granie Fundacji KGHM Polska Miedź „Aktywność gospodarcza i polityczna Chińskiej Republiki Ludowej w regionie Europy Środkowej i Wschodniej”. Głównym rezultatem projektu jest publikacja współautorskiego raportu pod tym samym tytułem (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2018) oraz przeprowadzenie szkoleń na temat Chin dla łódzkich urzędników miejskich i wojewódzkich.

Kolejnym istotnym osiągnięciem jest rozpoczęta w 2020 roku praca (w charakterze wykonawcy) w **grancie Narodowego Centrum Nauki OPUS 17** (UMO 2019/33/B/HS5/01667) „Inicjatywa Pasa i Szlaku w państwach rozwijających się: Chińska Republika Ludowa jako podmiot multilateralny i normatywny”. Dzięki temu projektowi mogłem odbyć liczne wyjazdy studyjne, m.in. do Serbii, Kambodży, Tajlandii i Kenii, które pozwoliły na zdobycie pogłębionej wiedzy dotyczącej chińskich działań w państwach Globalnego Południa. Głównym założonym efektem projektu jest monografia wieloautorska w jednym z uznanych wydawnictw międzynarodowych.

Ponadto w latach **2021-2022 byłem wykonawcą w grancie IDUB UŁ (3/A549DO/2020)** „Interakcje polityczno-gospodarcze Chińskiej Republiki Ludowej ze Stanami Zjednoczonymi w dobie COVID-19”. W ramach realizacji projektu odbyłem wizytę studyjną w Serbii i przygotowałem *policy brief* dla Ośrodka Spraw Azjatyckich UŁ: *What's Next for Huawei's Safe City Project in Belgrade?*

W 2021 roku uzyskałem jako kierownik zespołu badawczego grant w postępowaniu konkursowym IDUB UŁ (B2212001000110.07) „Pandemia COVID-19 a percepcja Chin w Ukrainie, Białorusi i Serbii” (wojna w Ukrainie uniemożliwiła realizację części planów badawczych). Do głównych rezultatów projektu należy zaliczyć publikację, wspomnianego powyżej współautorskiego artykułu *Pandemic diplomacy and patron–client relations in Sino-Serbian cooperation* w uznanym czasopiśmie „China Information”, 2023. Ponadto efektem badań i współpracy z badaczami serbskimi było przygotowanie analizy, która w 2022 r. ukazała się nakładem Instytutu Europy Środkowej w Lublinie *The Many Faces of Chinese Engagement in Serbia* (publikacja wieloautorska: B. Kowalski, I. Novaković, K.Pawłowski, M. Reksć i S. Subotić).

Moją rozpoznawalność międzynarodową jako specjalisty z zakresu polityki Chin w Europie Środkowo-Wschodniej wydaje się potwierdzać fakt, że w 2022 roku zostałem zatrudniony przez Uniwersytet w Durham do omówienia stanu badań i określenia pola badawczego w procesie przygotowania aplikacji do **ERC Starting Grant** “The role of populism in EU-China relations: a view from the EU periphery”.

Ponadto w ramach rozwijania badań nad polityką Chin w Afryce, biorę również udział (wraz P. Materą i M. Różalską) w realizacji wydziałowego grantu badawczego WSMiP pt. „Zachęty gospodarcze w polityce USA i Chin w XXI w. wobec państw Afryki Subsaharyjskiej z

perspektywy lokalnej – przypadek Ghany”. Wyniki badań w postaci artykułu naukowego zostały w 2024 roku złożone do czasopisma „African Affairs” (140 pkt., Impact Factor: 2.8).

5.3 Najważniejsze konferencje i seminaria naukowe

Od początku aktywności naukowej brałem udział w konferencjach polskich i międzynarodowych. Uczestnictwo w konferencjach i seminariach było dla mnie okazją do poznawania dokonań innych badaczy i budowania sieci kontaktów badawczych. Niemniej ważna była możliwość skonfrontowania wyników własnych badań z opiniami innych.

Przed doktoratem wziąłem udział w 14 konferencjach, w tym dwóch zagranicznych (w Chinach i Mongolii). **Szczególnie istotny był udział w konferencji** skupiającej czołowych badaczy Azji Centralnej na świecie „Changing Patterns of Power in Historical and Modern Central Asia and Inner Asia”, zorganizowanej w Ułan Bator przez International Institute for Asian Studies (7-9 sierpnia 2014). Wystąpienie pt. *Continuity and Change: Role of the Military in State-building Process in Modern China. Integration of Xinjiang province with the Political Centre of China, 1884-1955.*

Po uzyskaniu stopnia doktora wziąłem udział w 35 konferencjach i seminariach w tym 21 zagranicznych (m.in. w Japonii, Chinach, Wielkiej Brytanii, Holandii i na Tajwanie), poświęconych polityce wewnętrznej i zagranicznej Chin oraz stosunkom międzynarodowym.

Za szczególnie istotne w kontekście rozwoju badań i publikacji w czasopismach zagranicznych należy uznać seminarium w maju 2016 r. pt. „International Seminar. Eurasia in Global Perspective” (organizator: Cambridge University); wystąpienie pt. „China’s identity in foreign policy: the ‘16+1 format in the south-south cooperation perspective’”. Z kolei w lipcu 2019 roku wziąłem udział w International Convention of Asian Scholars (ICAS) (organizator: ICAS i Uniwersytet w Lejdzie) z referatem pt. „China’s communication with the CEE political elites”. W obu przypadkach referaty stały się podstawą do napisania artykułów opublikowanych w zagranicznych czasopismach naukowych, odpowiednio „Cambridge Journal of Eurasian Studies” i „East European Politics and Societies”.

Ważnym elementem budowy sieci kontaktów badawczych były również **seminaria i warsztaty badawcze w Azji i Europie**. Do najważniejszych z nich należą:

- „The Belt & Road Initiative: International Responses Conference”. Organizatorzy: SOAS University of London i Silk Road Economic Development Research Center, Londyn (Wielka Brytania), 2019.
- „8th World Forum on China Studies”. Organizator: Shanghai Academy of Social Sciences, Szanghaj, (Chiny), 2019.
- „Workshop on China’s impact in the V4 countries”. Organizatorzy: Uniwersytet Karola i Sinopsis, Praga (Czechy), 2018.
- „7th Workshop on EU-China Relations in Global Politics European and Asian Perspectives on China’s Belt and Road Initiative”. Organizatorzy: Nazarbayev University i University Association for Contemporary European Studies (UACES), Astana (Kazachstan), 2018.
- „Balkans on The New Silk Road: Security challenges and risks within 16 + 1 Initiative”. Organizator: Faculty of Security, University of Belgrade, Belgrad (Serbia), 2017.
- „China Study and the Future of China: Dialogue between European Scholars and Japanese Scholars on China”. Organizatorzy: Kashiya Seminar i Japanese Association for Asian Studies), Tokio (Japonia), 2016.

Aktywność recenzencka:

W ramach aktywności naukowej wykonuję recenzje do czasopism naukowych (*peer-review*), zarówno polskich, jak i zagranicznych. Należą do nich m.in. „Studia Europejskie – Studies in European Affairs” (Uniwersytet Warszawski), „Przegląd Orientalistyczny” (Uniwersytet Warszawski), „Eastern Review” (Uniwersytet Łódzki), „East European Politics and Societies” (SAGE), „Journal of Current Chinese Affairs” (SAGE/GIGA Institute) i „Europe Asia-Studies” (Taylor and Francis).

Ponadto pełniłem rolę recenzenta w konkursach na finansowanie badań. W 2021 r. byłem recenzentem doktoranckich grantów badawczych w ramach konkursu IDUB Uniwersytetu Łódzkiego. Z kolei w 2019 roku oceniałem wnioski złożone w programie stypendialnym NAWA: Mosty do Azji w ramach Programu PROM – Międzynarodowa wymiana stypendialna doktorantów i kadry akademickiej Uniwersytetu Warszawskiego.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Działalność dydaktyczna

W ramach podstawowej działalności dydaktycznej prowadzę zajęcia na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ. Uczestnikami moich zajęć w języku polskim i angielskim są słuchacze studiów licencjackich (na kierunkach stosunki międzynarodowe i studia azjatyckie) oraz magisterskich (na kierunku stosunki międzynarodowe). Główna tematyka zajęć: polityka wewnętrzna i zagraniczna Chin, polityka w Azji Wschodniej, najnowsza historia Azji Wschodniej, tradycje i kultury w Azji.

Od 2019 roku prowadzę seminaria licencjackie na kierunkach stosunki międzynarodowe i studia azjatyckie. Łącznie wypromowałem 13 licencjatów.

Od 2016 roku regularnie recenzuję również prace licencjackie i magisterskie (w j. polskim i angielskim). Łącznie byłem recenzentem 38 prac licencjackich i 12 magisterskich.

W ramach działalności dydaktycznej 26 kwietnia 2018 roku zostałem **promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej** mgra Gu Hongfeia pod tytułem „Heterogenity and Asymmetry: Dimensions of China’s Relations with Central and Eastern Europe” (promotor główny dr hab. Dominik Mierzejewski, prof. UŁ). Praca została obroniona 28 marca 2019 r.. Na uwagę zasługuje fakt, że w 2023 r. rozszerzona wersja doktoratu pt. „Frustrated Relations?: China with Central and Eastern Europe” została opublikowana w wydawnictwie Springer.

Prowadziłem również zajęcia na Uniwersytecie Warszawskim. W czerwcu 2016 roku byłem jednym z wykładowców na międzynarodowych warsztatach dla doktorantów w ramach „The Annual Workshop of the Phd program. Searching for identity: global challenges, local traditions” (Organizator: Kolegium Artes Liberales UW). Z kolei w listopadzie 2018 roku wygłosiłem wykład pt. „Sino-Central European Relations: between past and present” dla słuchaczy studiów podyplomowych Szkoły Prawa i Gospodarki Chin (organizator: Wydział Prawa i Administracji UW).

Działalność ekspercka i popularyzująca naukę

Ważnym elementem popularyzacji nauki jest praca w Ośrodku Spraw Azjatyckich (OSA) UŁ (uniwersyteckim think tanku), współpraca z zagranicznymi ośrodkami analitycznymi i komentarz eksperckie w mediach.

W ramach pracy w OSA, od 2015 roku opublikowałem 89 opracowań „Monitor chiński” <https://www.osa.uni.lodz.pl/publikacje/monitory/monitor-chinski>, 130 wpisów „Blog OSA” i 27 wpisów „Focus OSA” (stan na koniec kwietnia 2024 r.)

Istotnym elementem popularyzacji wiedzy są również „Debaty Azjatyckie Uniwersytetu Łódzkiego” prowadzone przez zespół OSA (grant Ministerstwa Edukacji i Nauki na podstawie umowy nr. SONP/SP/514138/2021). Zorganizowałem lub wziąłem udział w następujących debatach:

20 czerwca 2023: organizator i moderator debaty: „Polityka zagraniczna premiera Kishidy Fumio wobec rosnących napięć w regionie Indo-Pacyfiku”, z udziałem dr hab. Beaty Bochorodycz (UAM), dr. hab. K. Żakowskiego (UŁ) i dr. Marcina Sochy. Nagranie dostępne na platformie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=SqSaWjTqTQw>

27 kwietnia 2023 organizator i moderator debaty „Relacje UE-Chiny na rozdrożu?”, z udziałem dr Justyny Szczudlik (PISM), dr. Adrian Brony (UJ) i Grzegorza Steca (think tank Merics). Nagranie dostępne na platformie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=vHAI0lgjZwQ>

2 lutego 2023: gość w audycji: „Zmiany w Czechach i koniec Chińskiej relacyjności”. Nagranie dostępne na platformie Soundcloud: <https://soundcloud.com/unilodz/zmiany-w-czechach-i-koniec-chinskiej-relacyjnosci>

17 grudnia 2022: gość w debacie „Polityka państw Azji Wschodniej w Europie Środkowo-Wschodniej”, z udziałem dr J. Beczkowskiej, dr. M. Sochy; moderacja dr hab. D. Mierzejewski. Nagranie dostępne na platformie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=8rTMle6qQWs>

25 stycznia 2022: gość w debacie „Jak Chiny widzą Europę Środkową?”, z udziałem dr. hab. B. Góralczyka (UW) i dr Justyny Szczudlik (PISM); moderator Tomasz Sajewicz (Polskie Radio). Nagranie dostępne na platformie YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=EyZ2_KqnTsw

Ponadto, 19 kwietnia 2024 roku, wraz z D. Mierzejewskim poprowadziłem spotkanie autorskie z prof. Ł. Gackiem (UJ) na temat jego książki „Nowy wspaniały świat...? Strategiczne narracje Chin a reforma globalnego systemu zarządzania” (siedziba Ośrodka Spraw Azjatyckich, Łódź).

Regularnie współpracuję z polskimi i zagranicznymi ośrodkami analitycznymi. Kilkakrotnie publikowałem na łamach amerykańskiego think tanku **Jamestown Foundation:**

- **Kowalski B.** (2023) *Wang Yi's European Tour: China Seeks a Trans-Atlantic Wedge*, „China Brief” 23 (6) 16-20, <https://jamestown.org/program/wang-yis-european-tour-china-seeks-a-trans-atlantic-wedge/>

- **Kowalski B.** (2022) *Is China's Summit Diplomacy in Central and Eastern Europe at a Dead End?* „China Brief” 22 (15), 24-29, <https://jamestown.org/program/is-chinas-summit-diplomacy-in-central-and-eastern-europe-at-a-dead-end/>
- Słowikowski M., **Kowalski B.** (2021) *Western Sanctions on Belarus's Potash Industry Test Beijing-Minsk Partnership*, „China Brief” 21 (21), 20-26 <https://jamestown.org/program/western-sanctions-on-belaruss-potash-industry-test-beijing-minsk-partnership/>

Moje analizy są również regularnie publikowane przez czeski think tank **China Observers in Central and Eastern Europe (CHOICE)**:

- **Kowalski B.** (2023) *Has Russia's War Against Ukraine Damaged Poland's Relations with China? Not as Much as You Think*, <https://chinaobservers.eu/has-russias-war-against-ukraine-damaged-polands-relations-with-china-not-as-much-as-you-think/>
- **Kowalski B.** (2023) *With China's Zero-COVID Policy Consigned to History, Chinese Tourists Are Back in Central and Eastern Europe*, <https://chinaobservers.eu/with-chinas-zero-covid-policy-consigned-to-history-chinese-tourists-are-back-in-central-and-eastern-europe/>
- **Kowalski B.** (2022) *What's Behind Polish Dual-Track Policy on China?* <https://chinaobservers.eu/whats-behind-polish-dual-track-policy-on-china/>
- **Kowalski B.** (2021) *Vatican's Rapprochement with China, Three Years On*, <https://chinaobservers.eu/vaticans-rapprochement-with-china-three-years-on/>

Odzwierciedleniem uznania mojej wiedzy eksperckiej na forum międzynarodowym są również publikacje na łamach czołowego brytyjskiego think tanku: **Royal United Services Institute (RUSI)**:

- Słowikowski M., **Kowalski B.** (2023) *Has China Changed Its Mind About Ukraine?* (wspólnie z M. Słowikowskim), **RUSI Newsbrief**, <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/rusi-newsbrief/has-china-changed-its-mind-about-ukraine>
- **Kowalski B.** (2023) *The Czech Republic Puts Another Dent in China's Relations with Europe*, **RUSI Commentary**, <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/czech-republic-puts-another-dent-chinas-relations-europe>

Ponadto moje analizy i komentarze eksperckie były publikowane na stronach takich instytucji analitycznych jak: **Sinopsis, Central European Institute of Asian Studies (CEIAS), Asia Dialogue (University of Nottingham), Italian Institute for International Political Studies (ISPI) i Institute for Russian and Eurasian Studies (Uppsala University).**

Poza Ośrodkiem Spraw Azjatyckich UŁ publikuję również na łamach innych polskich instytucji analitycznych. W 2019 roku **Instytut Europy Środkowej** opublikował moje opracowanie (wspólnie z D. Mierzejewskim) pt. „**Wielowymiarowość polityki Chińskiej Republiki Ludowej w regionie Europy Środkowo-Wschodniej**” (Prace IEŚ 7/2019; ss. 70, ISBN 978-83-66413-10-8). Od 2016 roku współpracuję również z portalem **Obserwator Międzynarodowy**, który regularnie przedrukowuje moje analizy pisane dla OSA.

Warto również odnotować, że od marca 2017 do grudnia 2018 roku **współpracowałem z Regionalnym Ośrodkiem Współpracy Międzynarodowej (RODM)**, który pod auspicjami Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP działał przy WSMiP UŁ. Dla RODM przeprowadziłem w Łodzi serię wykładów popularyzatorskich nt. Azji i napisałem analizę polskiej polityki zagranicznej wobec Chin.

W październiku 2018 roku w ramach realizowanego przez OSA projektu „Interakcje władz lokalnych w formacie 16+1”, finansowanego przez MSZ RP wspólnie z D. Mierzejewskim **przeprowadziłem szkolenie dla pracowników Urzędu Miasta Łodzi** nt. na temat roli władz lokalnych w formacie 16+1.

Działalność popularyzacji nauki realizuję również poprzez **publikacje popularno-naukowe** i udzielanie komentarzy eksperckich w mediach polskich i zagranicznych, w tym w „**Tygodniku Powszechnym**”, „**The Diplomat**”, „**The New Statesman**”, radiowej „**Trójce**” i „**TVNews 24**”.

W odniesieniu do popularyzacji wiedzy nt. Chin ważna była realizacja pilotażowego grantu zespołowego MSZ RP „Wsparcie obywatelskiego i samorządowego wymiaru polskiej polityki zagranicznej” w 2013 roku (a więc przed uzyskaniem stopnia doktora). W ramach grantu jesienią 2013 roku zespół przeprowadził cykl szkoleń „Dyplomacja samorządowa narzędziem promocji Polski w Chinach” dla pracowników Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego i Urzędu Miasta Łodzi oraz jednostek wspierających rozwój biznesu. Końcowym efektem była publikacja (z D. Mierzejewskim, W. Jakóbcem, T. Jurczykiem) „Przewodnika po współpracy z chińskimi władzami lokalnymi”, ISBN 978-83-60901-95-3.

Działalność organizacyjna

W ramach działalności organizacyjnej na WSMiP od 2012 roku regularnie pomagam przy organizacji corocznej konferencji międzynarodowej Lodz East Asian Meeting (LEAM). Tę cykliczną konferencję organizuje Katedra Studiów Azjatyckich WSMiP.

W lipcu 2017 roku we współpracy z Warsaw East European Conference (WEEC) na Uniwersytecie Warszawskim zorganizowałem panel dyskusyjny pt. „Central and Eastern Europe on the New Silk Road”, z udziałem prof. Bogdana Góraczyka (UW), prof. Wang Yizhou (Uniwersytet Pekijski) i dra Richarda Turcsányiego (Uniwersytet Palackiego w Ołomuńcu).

W ramach pracy organizacyjnej w 2020 roku (sierpień-październik) pełniłem funkcję członka komisji w wydziałowej komisji rekrutacyjnej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ (rekrutacja studentów na studia licencjackie i magisterskie).

W 2023 r. byłem członkiem komitetu organizacyjnego I Kongresu Polskiego Towarzystwa Studiów Międzynarodowych, zorganizowanego na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ w dniach 9-10 listopada.

Ponadto od wielu lat współpracuję z Kołem Azji Wschodniej i Pacyfiku, biorąc bierny i czynny udział w przedsięwzięciach organizowanych przez Koło, takich jak studenckie konferencje naukowe, wyprawy naukowe i spotkania popularyzujące wiedzę o Azji Wschodniej (np. Dni Chińskie). Biorę również udział w prelekcjach nt. Azji Wschodniej dla studentów szkół średnich w Łodzi i woj. łódzkim.

Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W 2021 roku otrzymałem nagrodę indywidualną II stopnia Rektora Uniwersytetu Łódzkiego za cykl publikacji pt. „Oddziaływanie między tożsamością i ideami a polityką zagraniczną Chińskiej Republiki Ludowej”. W skład cyklu weszło sześć publikacji monotematycznych, w tym jedna monografia.

.....
(podpis wnioskodawcy)